

Het streven naar het wezenlijke, naar het karakter.

Vierde blad

No. 8255

NIEUWS

LEEUWARDER

Zaterdag 9 November 1935

Een van de ongeschreven wetten in de romantisch-gereguleerde wereld, waarin wij het voorrecht hebben te leven, wil, dat een kunstenaar ook uiterlijk een artist is. Een dichter moet zijn haren, indien nog aanwezig, lang dragen, hij dient er kwijnend en maanziek uit te zien en behoort op zijn minst communistische neigingen te hebben, en een schilder zonder ijselijk beeenige vingers, een flambard en een begeerige blik naar bakkerswinkels is ook maar zoo, zoo.

Zoo zou Cor Reisma, de kunstschilder, die me in zijn woning aan de Transvaalstraat, te Leeuwarden, ontvangt, — wat een keurige kerei, denk ik dadelijk, maar zulks zegt men onder mannen niet, — eigenlijk geen kunstenaar kunnen zijn. Want hij doet heel gewoon, droomerig noch artistiekerig, lijdt allerminst aan bloedarmoede ofwel „Weltschmerz” en heeft een knappe, sportieve figuur.

En ik ben er een beetje beduusd van als ik later een paar kinderportretten van dezen schilder zie, kinderfiguren, zoo rank en zoo subtiel getekend en toch teeder tastbaar, — kinderen om te kussen. Ook zijn „moeder met kind”, de jonge vrouw die haar zuigeling voedt, de madonna in haar stille, gevende liefde...

Cornelis Reisma is 9 December 1902 te Steenwijk geboren. Zijn vader, een kunstminnend man, was leeraar in timmeren en teekenen aan de ambachtsschool, aldaar, en deed in zijn vrije tijd veel aan architectuur.

Vanaf zijn prilste jeugd heeft Cor Reisma geteekend; het waren vooral schepen, die aantrekkingskracht op hem uitoefenden. De boot „Stad Steenwijk I”, die gewoonlijk niet ver van de leeraarswoning aan de wal lag, heeft meermalen de eer genoten het onderwerp te zijn van een „studie”.

Op de lagere school te Steenwijk was Cor een middelmatige leerling, hij kon wel meekomen, maar zijn enthousiasme voor de wetenschappen was waarlijk niet geweldig. Alleen teekenen deed hij graag.

Toen de moeder in 1913 met haar beide kinderen naar Stiens verhuisde, — de vader is reeds jong overleden, — was de jongen nog leerplichtig; daarom is hij nog een jaar te Stiens ter school gegaan.

Op de boerderij van zijn grootouders te Stiens voelde Cor Reisma zich volkomen thuis, de jongen hield veel van het oude dorp, waar, zoals Pieter Jelles zong, „út griene beammen d' âlde toer de skiere holle oerein stekt yn 't blauwe swirk, dêr triljend sinnelocht syn goud yn weeft.” Daar, in Stiens, heeft Reisma het meest geteekend, vooral des winters als de avonden lang en gezellig zijn. En de twaalfjarige Cor Reisma teekende stillevenen...

Die mooie jongensjaren zijn als de wolken over zijn hoofd voorbijgedreven, maar de liefde voor dat dorp in Leeuwarderadeel is gebleven. Een van de schilderijen, waaraan Cor Reisma op het oogenblik de laatste hand legt, toont... de Stiensser toren, stomp en stoer, met aan zijn vredige voet onder veilige hoede de huizen van het oude dorp.

De moeder had met de artistieke neigingen van haar zoon weinig op; kunstschilder worden, zoals de jongen wilde, beteekent meestal een leven leiden van teleurstellingen en een van alles berooid bestaan. Dus werd hij in 1914 naar Leeuwarden gestuurd, naar de Mulo, om nog meer wijsheid op te doen. Nu, Cor Reisma heeft de vier klassen van gemeenteschool vier doorlopen, al moet toegegeven worden, dat het mede zijn hoge cijfers op teekenen en... gymnastiek waren, die hem er door sleepten bij een overgangsexamen.

De schilder Cor Reisma.

Plezierig was de tijd op die school overigens niet, alleen verkreeg Cor Reisma het privilege om op bepaalde uren vrij te mogen teekenen en dat verzoende hem eenigermate met het leven op dit ondermaansche.

Als de jongen zestien jaar oud is en zijn moeizaam verworven Mulo-diploma bezit, gaat hij naar de middelbaar technische school. Waterbouwkunde studeeren. Het zal wel een mooi vak zijn, dat van waterbouwkundige, als je er voor voelt, maar Cor Reisma voelde er nu eenmaal niets voor, haatte het uit de grond van zijn hart. Niettemin heeft hij vier jaren lang de middelbaar technische school bezocht, vier jaar aan waterbouwkunde en niets dan waterbouwkunde gedaan, — voor teekenen was

Wieltske,

Cor Reisma.

er geen tijd. — en in het begin van 1923 fietst Cornelis Reisma met het diploma waterbouw op zak weer naar Stiens. Wat nu?

Cor Reisma denkt: liever boer dan waterbouwkundige en zoo werkt hij een half jaar lang op het bedrijf van zijn grootouders. Maar ook het boerenvak waait iemand maar niet op een winderige morgen aan en waterbouwkundige werken waren op de boerderij niet te verrichten. Als er dan ook een plaatsje bij de rijkswaterstaat vacant is grijpt Reisma toe en hij wordt nog in het laatst van 1923 benoemd tot opzichter. Als zoodanig gaat de jongeman een paar jaar naar Groningen, verkeert een tijdlang te Kampen, en wordt dan naar Holland gehaald. In 1929 wordt hij benoemd tot opzichter aan de provinciale waterstaat van Zuid-Holland. Hij zou ongetwijfeld carrière hebben kunnen maken. En het scheen of de waterbouwkunde het pleit had gewonnen.

Maar de kunst laat zich niet verdringen. Al die waterbouwkundige jaren was de liefde voor de schilderkunst gebleven. Die groeide onder de verdrukking en die werd den mensch, Cor Reisma, te machtig. Als hij in 1931 wat geld heeft doet hij een stap, die oververstandige lieden misschien zullen veroordeelen, maar die een besliste en een beslissende was. De waterbouwkunde verloor toch; Cor Reisma doet examen voor de Academie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam en wordt als eenige van de leerlingen dadelijk toegelaten tot de tweede klas. Zijn leeraren zijn professor J. H. Jurrens, Leeuwarder van origine, en professor H. Wolter. Daartusschendoor neemt hij nog les in journalistiek teekenen van Jo Spier. Thans is Cor Reisma in zijn element; in twee jaar stuift hij door de driejarige cursus heen, hij wint de prijs in de Cohen-Goschalk-wedstrijd, een wedstrijd, waaraan hij maar not nog mee mocht doen, — de eerste honderd gulden, die de schilderkunst opracht. De Academie voor Beeldende Kunsten, te Amsterdam, heeft kort daarna een teekening van Cor Reisma aangekocht ten bewijze van haar waardeering voor het werk van den begaafden jongen schilder.

In 1933 trekt Cor Reisma, pas gehuwd, naar Leeuwarden en het is in deze stad, waar hij zijn eerste expositie zal houden. Nog in dit seizoen zullen we het werk van dezen kunstschilder in het Prinsessehof, te Leeuwarden, kunnen bewonderen.

* * *

Het vordert een onverdeelde aandacht om tot het wezen van het werk van dezen jongen schilder door te dringen. Niet dat zijn doeken minder sterk zouden aanspreken, integendeel, juist de klaarheid ervan, de schijnbare eenvoud en ongecompliceerdheid, valt dadelijk op. Alle werk moet technisch volkomen verantwoord zijn, een goede vlakverdeling, een evenwichtige compositie, het zijn vereischten van een goed vakmanschap, en Cor Reisma is een vakman. Mijns inziens doet men hem echter onrecht, als men bij het beschouwen van zijn werk niet dieper peilt. En dan zal men bemerken, dat deze schilder iets te zeggen heeft, dat hier iemand puurt naar wezen en naar waarheid. Zonder ze te verwaarloozen laat Cor Reisma de onderdeelen van een object in hun ondergeschikte positie; hij verliest zich nergens in de details. En zijn diepere bedoeling is door te dringen tot het karakter, hij wenscht tot klaarheid te komen met... zichzelf. Want Reisma neemt geen genoegen met de natuur „an sich”, maar is van meening, dat boven de natuur de persoonlijkheid staat.

In de stukken, die ik van dezen schilder hebben mogen zien, trilt een innige toon. Het is warmlevend, doch geen fel werk; in de meeste doeken domineert zelfs een grijze, gelaten sfeer, zij het dan veelal als achtergrond. Dit is een gevoelig, geen guur, maar een fijn, teeder grijs, dat de verstandelijke verzekerdheid tempert, die, naar mijn meening, niet heelemaal in zijn werk te loochenen valt.

Cor Reisma's werk is gecompliceerder dan men bij oppervlakkige beschouwing lenkt, doch hij ziet de weg voor zich, het streven naar het wezenlijke. En is dat eigenlijk niet het eenige doel van alle kunst, alle wetenschap en van alle filosofie, het vinden van de waarheid?

O.